

3. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9>

4. Спецпроект: росія – держава-терорист. URL: <https://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/terroriststate/>

5. Конфлікт на сході України: підходи до класифікації подій та кваліфікації злочинів. URL: http://justiceforthefuture.org.ua/uploads/MaterialDocument/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%9B%D0%86%D0%9A%D0%A2%20%D0%9D%D0%90%20%D0%A1%D0%A5%D0%9E%D0%94%D0%86%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%86%CC%88%D0%9D%D0%98_%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A5%D0%9E%D0%94%D0%98%20%D0%94%D0%9E%20%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%86%CC%88%20%D0%9F%D0%9E%D0%94%D0%86%D0%98%CC%86%20%D0%A2%D0%90%20%D0%9A%D0%92%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%86%CC%88%20%D0%97%D0%9B%D0%9E%D0%A7%D0%98%D0%9D%D0%86%D0%92__1620837259.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-27>

КВАЛІФІКУЮЧІ ОБТЯЖУЮЧІ ОЗНАКИ БЮДЖЕТНИХ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНИХ КОДЕКСАХ ПЕВНИХ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Шиян Дмитро Сергійович

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету*

Національного університету «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя)

Шиян Ольга Юрївна

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету*

Національного університету «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя)

З проголошенням незалежності Україна знаходиться на шляху розбудови громадянського суспільства, демократичної, соціальної та правової держави, інтеграції у Європейський Союз.

Згідно із ч. 1 ст. 95 Конституції України, бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами. Відповідно до ст. 1 Кримінального кодексу України, він має своїм завданням правове забезпечення охорони, у тому числі прав і свобод людини і громадянина, власності від злочинних посягань, а також запобігання злочинам. У п. 8 ст. 7 Бюджетного кодексу України закріплений принцип цільового використання бюджетних коштів, що означає використання бюджетних коштів тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями. Одним з кримінальних правопорушень, що посягають на бюджетну систему України, є нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням, що передбачене у ст. 210 Кримінального кодексу України (далі – КК).

У ч. 2 ст. 210 КК передбачені кваліфіковані склади кримінальних правопорушень, кваліфікуючими обтяжуючими ознаками (обставинами, що обтяжують покарання) яких є діяння, зазначені у ч. 1 ст. 210 КК:

1) предметом яких були бюджетні кошти в особливо великих розмірах;

2) вчинені повторно;

3) вчинені за попередньою змовою групою осіб.

Порівняльно-правовий аналіз кваліфікуючих обтяжуючих ознак бюджетних кваліфікованих злочинів у КК певних зарубіжних держав сприятиме розробці оптимальних підходів щодо вдосконалення ст. 210 КК.

У КК певних зарубіжних держав визначено наступні кваліфікуючі обтяжуючі ознаки кваліфікованих злочинів, подібних до суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 210 КК: заподіяння діяннями державі шкоди у значному розмірі (ст. 195-1.3 «Порушення правил використання державного боргу або боргу, отриманого під державну гарантію» КК Азербайджанської Республіки), заподіяння діями істотної шкоди державі, кредитуру або охоронюваним законом правам та інтересам іншої особи (ч. 3 ст. 210 «Недобросовісне отримання і використання кредиту та інших позик» КК Латвійської Республіки), п. 3 ч. 1 ст. 384 КК КНР), або завдання діяннями великої шкоди (ст. 195.2 «Незаконне отримання кредиту або використання його не за призначенням» КК Азербайджанської Республіки), ч. 2 ст. 184-1 «Порушення бюджетної та кошторисно-штатної дисципліни» КК Республіки Узбекистан) або заподіяння особливо великої шкоди (п. б ч. 2 ст. 268 «Незаконне використання грошових коштів»

КК Республіки Таджикистан), вчинення дій повторно (п. а ч. 2 ст. 268 «Незаконне використання грошових коштів» КК Республіки Таджикистан), нижні межі предмета злочину в грошовій сумі – здійснення діяння щодо субсидії, розмір якої перевищує: 25 000 австрійських шилінгів (абз. 3 § 153b КК Австрійської Республіки), 500 000 австрійських шилінгів (абз. 4 § 153b КК Австрійської Республіки); здійснення діяння як керівної посадової особи (§ 309) юридичної особи або товариства без прав юридичної особи, якій була надана субсидія, або хоча і без згоди того, кому була надана субсидія, але як (§ 309) його керівна посадова особа (абз. 2 § 153b «Зловживання з субсидіями» КК Австрійської Республіки), вчинення діяння керівниками організації та іншими особами, що несуть безпосередню відповідальність (ч. 2 ст. 176 КК КНР); використання в особистих цілях засобів, призначених для допомоги під час стихійних лих, для служб оперативного реагування, для прийняття запобіжних заходів проти паводків, для надання матеріальної допомоги, підтримки малозабезпечених, переселенців, для надання іншої екстреної допомоги (ч. 3 ст. 384 КК КНР); відповідальність за такі діяння юридичної особи (ч. 2 ст. 206 «Використання кредиту або позики не за призначенням» КК Литовської Республіки).

У ч. 3 ст. 210 «Недобросовісне отримання і використання кредиту та інших позик» КК Латвійської Республіки, ч. 2 ст. 384 КК КНР конкретний розмір вчинення діяння або шкоди не зазначений.

У ст. 195.2 «Незаконне отримання кредиту або використання його не за призначенням» КК Азербайджанської Республіки передбачена кримінальна відповідальність за ті самі діяння, що завдали великої шкоди. У ст. 195-1.3 «Порушення правил використання державного боргу або боргу, отриманого під державну гарантію» КК Азербайджанської Республіки – за передбачені статтями 195-1.1 і 195-1.2 цього Кодексу діяння, які заподіяли державі шкоди у значному розмірі. Згідно з приміткою до ст. 190 КК Азербайджанської Республіки під «значною», зокрема, у ст. ст. 195.2, 195-1.3 цього Кодексу визнається сума в розмірі від 1000 манатів до 7000 манатів, а під «великою» – понад 7000 манатів.

У ч. 2 ст. 184-1 «Порушення бюджетної та кошторисно-штатної дисципліни» КК Республіки Узбекистан встановлена кримінальна відповідальність за те саме діяння, вчинене в особливо великому розмірі. А відповідно до Розділу восьмого «Правове значення термінів» КК Республіки Узбекистан особливо великий розмір – розмір, рівний 500 і більше мінімальних розмірів заробітної плати.

У п. б ч. 2 ст. 268 «Незаконне використання грошових коштів» КК Республіки Таджикистан встановлена кримінальна відповідальність

за ті самі дії, що заподіяли особливо великої шкоди. Відповідно до приміток ст. 268 КК Республіки Таджикистан під особливо великою шкодою розуміється шкода, сума якої перевищує 2000 показників для розрахунків. При визначенні розміру (обсягу) заподіяної шкоди необхідно враховувати, крім прямих збитків, також упущену вигоду.

Злочини, подібні до кримінального правопорушення, передбаченого ст. 210 КК, не визначені в кримінальному законодавстві Австралійського Союзу, Естонської Республіки, Швейцарської Конфедерації, Японської Держави, Держави Ізраїль, Королівств Бельгія, Нідерландів, Норвегія, Таїланд, Швеція, Республік Білорусь, Болгарія, Корея, Польща, Сан-Маріно. За кримінальним законодавством цих зарубіжних держав такі діяння або не є кримінально караними, або кваліфікуються як інші злочини, наприклад, як зловживання владою або службовим становищем та / або як викрадення майна.

О. В. Тихоною також проаналізовано кримінальне законодавство низки зарубіжних країн: Киргизької Республіки, КНР, Королівства Данія, Королівства Іспанія, Республіки Казахстан, Республіки Таджикистан, Республіки Узбекистан, США, Турецької Республіки, Федеративної Республіки Німеччина та Франції. Констатовано, що в законодавстві цих держав передбачено кримінальну відповідальність за посягання на встановлену систему акумулювання та використання коштів держави [1, с. 7].

Отже, у переважній більшості проаналізованих злочинів, подібних кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 210 КК, що містяться у КК певних зарубіжних держав, визначені наступні кваліфікуючі ознаки: вчинення діяння у певному (-их) розмірі (-ах) (абз. 3, абз. 4 § 153b КК Австрійської Республіки, п. 3 ч. 1 ст. 384 КК КНР), заподіяння діяннями певної шкоди або у певному розмірі (ст. 195-1.3 «Порушення правил використання державного боргу або боргу, отриманого під державну гарантію» КК Азербайджанської Республіки, ч. 3 ст. 210 «Недобросовісне отримання і використання кредиту та інших позик» КК Латвійської Республіки, ст. 195.2 «Незаконне отримання кредиту або використання його не за призначенням» КК Азербайджанської Республіки, ч. 2 ст. 184-1 «Порушення бюджетної та кошторисно-штатної дисципліни» КК Республіки Узбекистан, п. 6 ч. 2 ст. 268 «Незаконне використання грошових коштів» КК Республіки Таджикистан), вчинення дій повторно (п. а ч. 2 ст. 268 «Незаконне використання грошових коштів» КК Республіки Таджикистан), вчинення діяння групою осіб за попередньою змовою (ч. 2 ст. 185 «Нецільове використання державного кредиту, тощо.

Таким чином, зарубіжний досвід кримінально-правової охорони бюджетної системи є неоднозначним, а тому апелювати до нього

можуть прибїчники рїзних пїдходїв до вдосконалення системи Особливої частини КК. Квалїфікуючими ознаками злочинїв, подїбних кримїнальному правопорушенню, передбаченому ст. 210 КК, є: вчинення дїяння у певному (-их) розмїрї (-ах), заподїяння дїяннями певної шкоди або у певному розмїрї, вчинення дїї повторно, вчинення дїяння групою осїб за попередньою змовою. Це є додатковим аргументом на залишення як квалїфікуючих ознак у ч 2 ст. 210 КК особливо великого розмїру предметїв такого дїяння, вчинення його повторно, або за попередньою змовою групою осїб, а також про доцїльнїсть доповнення ст. 210 КК суспїльно небезпечними наслїдками: у ч. 2 – завдання їстотної шкоди, а в ч. 3 – спричинення тяжких наслїдкїв, з вїдповїдним встановленням санкцїї.

Список використаних джерел:

1. Тихонова О. В. Кримїнальна вїдповїдальнїсть за порушення законодавства про бюджетну систему України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2009. 20 с.